

1. JEŽÍŠ KRISTUS: PRAVÝ BŮH A PRAVÝ ČLOVĚK

Jakým způsobem je Ježíš Kristus pravý Bůh a pravý člověk?

Jedinečným a podivuhodným způsobem.

Katolická víra silně zdůrazňuje zvláštnost podivuhodného spojení božské a lidské přirozenosti v jediné božské osobě Slova: „*Jedinečná a zcela zvláštní událost vtělení Božího Syna neznamena, že Ježíš Kristus by byl zčásti Bůh a zčásti člověk, ani ne, že by byl výsledkem zmatené smíšeniny božského a lidského. On se opravdu stal člověkem a zůstává opravdu Bohem. Ježíš Kristus je pravý Bůh a pravý člověk. Církev během prvních stolení musela chránit a osvětlovat tuto pravdu víry proti herezím, které ji falsifikovaly*“ (Katechismus katolické církve, 464).

Chalcedonský koncil (rok 451) vyjadřuje tuto pravdu takto: Ježíš Kristus je „*jediným a týměž Synem, naším Pánem Ježíšem Kristem, dokonalým ve svém božství a dokonalým ve svém lidství; pravý Bůh a pravý člověk, složený z rozumové duše a z těla; soupodstatný s Otcem skrze božství, soupodstatný s námi skrze lidství, „ve všem podobný nám, mimo hříchu*“ (Žid 4,15); zplozený Otcem přede všemi věky podle božství a v těchto posledních časech pro nás a pro naši spásu narozený z Panny Marie a Matky Boží podle lidské přirozenosti“.

Jména, kterými je Ježíš Kristus označen, ozřejmují jeho božsko-lidský rozměr.

- **Ježíš** znamená „Bůh zachraňuje“ člověka a veškerenstvo;
- **Kristus** = pomazaný, Mesiáš, kterého „Bůh posvětil v Duchu Svatém a v moci“ (Sk 10,38) a „ten, který má přijít“ (Lk 7,14) na svět;
- **Boží Syn** vyjadřuje vztah synovství, typický, jedinečný a věčný vztah Krista s Bohem, jeho Otcem;
- **Pán** označuje jeho panování, božskou suverenitu nad člověkem a vesmírem (srov. KKC, 430-455).

Jak se toto tajemné spojení uskutečňuje ve vtělení?

„Lidská přirozenost Krista náleží ve vlastním smyslu božské osobě Syna, který tuto

přirozenost přijal. Všechno, čím on je a všechno, co v ní koná, je odvozeno od „jednoho (bytí) z Trojice“. *Boží Syn tudíž sděluje svému lidství svůj osobní způsob existence v Trojici. Proto ve své duši, jako i ve svém těle Kristus vyjadřuje lidsky božské chování v Trojici*“ (KKC, 470).

Jeho tělo je proto pravým lidským tělem, skrze které „neviditelné Slovo se zjevilo viditelně v našem těle“ (II. vánoční preface, Římský misál). „Syn Boží [...] pracoval lidskýma rukama, myslel lidským rozumem, jednal lidskou vůlí, miloval lidským srdcem. Tím, že se narodil z Marie Panny, stal se opravdu jedním z nás, ve všem nám podobný kromě hříchu“ (GS 22).

Jak se uskutečňují poznání a vůle v Ježíši Kristu, Bohočlověku?

„*Toto vpravdě lidské poznání Božího Syna však zároveň vyjadřovalo božský život jeho osoby*“ (KKC, 473). „*Lidská přirozenost Božího Syna, ne sama ze sebe, nýbrž díky svému spojení se Slovem, poznávala a na sobě projevovala všechno, co odpovídá Bohu.*“ (sv. Maximus Vyznavač, *Otázky a pochybnosti*, Q. I, 67).

„*Ježíš má paralelně božskou vůli a lidskou vůli. Ve svém pozemském životě chtěl Boží Syn lidsky to, co božsky rozhodl s Otcem a Duchem Svatým pro naši spásu. Kristova lidská vůle následuje bez odporu a vzpouzení božskou vůli, nebo lépe řečeno, je jí podrobena*“ (Kompendium Katechismu katol. církve, 91).

Je také mateřství Panny Marie znamením tohoto podivuhodného božsko-lidského spojení Krista?

Určitě. „*Ten, kterého Maria počala jako člověka skrze Ducha Svatého a který se opravdu stal jejím Synem podle těla, je věčným Synem Otce, druhou osobou Nejsvětější Trojice. Církev vyznává, že Maria je skutečně Matkou Boží*“ (KKC, 495). A toto je také význam panenského početí Ježíše v lůně Madony (Marie): „*Ježíš byl počat v lůně Panny pouhou mocí Ducha Svatého, bez účasti muže. On je Synem nebeského Otce podle božské přirozenosti a Synem Marie podle lidské přirozenosti, ale ve*

vlastním smyslu je Božím Synem v obou svých přirozenostech, spojených v jediné božské osobě." (Kompendium Katechismu katol. církve, 98).

Jak velikonoční tajemství činí zjevnou podivuhodnou jednotu lidství a božství Pána Ježíše Krista?

Jestliže Boží Syn mohl trpět, být ukřižován, zemřít, být pohřben... je to proto, že on je pravým člověkem. Na druhé straně jestliže jeho smrt mohla mít výkupnou hodnotu, spásnou, ospravedlňující pro všechny lidi a jestliže se především mohlo uskutečnit jeho vzkříšení, je to proto, že on je opravdu Božím Synem.

- **Obvinění**, se kterým se někteří vůdcové Izraele obracejí na Ježíše a kvůli kterému ho odevzdávají Pilátovi, aby byl odsouzen k smrti, ukazuje, že on je člověk jako ostatní, ale odvažoval se prohlašovat za Božího Syna, obracel se k Bohu jako ke svému Otci, přisvojoval si práva, která jsou vlastní jen Bohu. „Ježíš vzbudil pohoršení zvláště proto, že ztotožnil své vlastní milosrdné chování vůči hříšníkům s postojem samotného Boha vůči nim. Dospěl k tomu, že dával na srozuměnou, že sezením u stolu s hříšníky je připouštěl na mesiánskou hostinu. Zvláště odpouštěním hříchů postavil Ježíš náboženské autority Izraele před dilema. Tito nebyli v pravu, když vyděšení říkali: „Kdo jiný může odpouštět hříchy než Bůh?“ (Mk 2, 7). Odpouštěním hříchů se Ježíš buď rouhá, protože je člověkem, který se staví naroveň Bohu, anebo říká pravdu a jeho osoba zpřítomňuje a odhaluje jméno Boží“ (KKC, 589).
- „Jeho **utrpení** a jeho **smrt** ukazují, že jeho lidství je svobodným a dokonalým nástrojem Boží lásky, která chce spásu všech lidí (...). Lidská vůle Božího Syna lne k vůli Otce, aby nás spasil, přijímá Ježíš to, že nese naše hříchy na svém těle, „stává se poslušným až k smrti“ (Flp 2, 8). Ježíš dobrovolně nabídl svůj život ve smírné oběti, to znamená, dal náhradu za naše viny v plné poslušnosti své lásky až k smrti. Tato „lásky až do konce“ (Jan 13, 1) Božího Syna smíří s Otcem celé lidstvo. Velikonoční Kristova oběť vykupuje lidi tedy jedinečným, dokonalým a definitivním způsobem a otvírá jim

společenství s Bohem" (Kompendium Katechismu katol. církve, 119.121.122).

- Ve **vzkříšení** se projevuje božská a lidská přirozenost Ježíše Krista v těchto čtyřech aspektech:

a) „Vzkříšení jako vstup lidství Krista do slávy Boha překračuje a překonává dějiny, je tajemství víry“;

b) „Jeho vzkříšené tělo je totéž, které bylo ukřižováno, a nese znamení jeho utrpení, ale nyní je účastné božského života s vlastnostmi oslaveného těla“;

c) „Vzkříšení Krista je transcendentní Boží dílo. Tři osoby jednají společně podle toho, co je jim vlastní: Otec zjevuje svou moc; Syn „opět přijímá“ život, který dobrovolně obětoval (Jan 10,17), když opět spojí svou duši se svým tělem, které Duch Svatý oživí a oslaví“;

d) „Vzkříšení je vrchol vtělení. Potvrzuje božství Krista i to, co on konal a učil, a uskutečňuje všechny Boží přísliby v náš prospěch" (Kompendium Katechismu katol. církve, 128-131).

Proto „pravda o božství Ježíše je potvrzena jeho vzkříšením. On řekl: „Až povýšíte Syna člověka, pak poznáte, že já to jsem“ (Jan 8,28). Vzkříšení Ukřižovaného ukázalo, že on je opravdu „já jsem“, Boží Syn a Bůh sám. Svatý Pavel mohl prohlásit Židům: „Slib učiněný našim otcům se naplnil, protože ho Bůh uskutečnil pro nás, jeho syny, tím, že vzkřísil Ježíše, jak je také napsáno v druhém žalmu: Ty jsi můj Syn, já jsem tě dnes zplodil“ (Sk 13,32-33)" (KKC, 653).

Jeho **nanebevstoupení** „zůstává úzce spojeno se sestupem z nebe, uskutečněným ve vtělení. Jen ten, který „vyšel od Otce“, může vykonat návrat k Otci: Kristus. „Nikdo nikdy nevystoupil do nebe, kromě Syna člověka, který sestoupil z nebe“ (Jan 3,13). Když je lidstvo ponecháno svým přirozeným silám, tak nemá přístup do „Otcova domu“, do Božího života a jeho blaženosti. Jenom Kristus mohl otevřít člověku tento přístup, „aby nám dal jasnou naději, že kde je on, Hlava a Prvorozený, tam budeme také my, jeho údy, spojení ve stejné slávě“ (KKC, 661).

V jakém smyslu nachází Církev ve svém bytí zároveň viditelném i duchovním zdůvodnění toho, že jejím zakladatelem je pravý Bůh a pravý člověk?

- „Kristus, jediný prostředník, ustanovil na zemi svou svatou církev, společenství víry, naděje a lásky, jako viditelný organismus; neustále ji podporuje a skrze ni rozlévá na všechny pravdu a milost. Církev je zároveň:
 - „společností ustanovenou z hierarchických orgánů a mystickým tělem Krista“;
 - „viditelným shromážděním a duchovním společenstvím“;
 - „pozemskou církví a už i církví, která vlastní nebeská dobra“.

Všechny tyto rozměry „tvoří jednu složitou skutečnost, vyplývající z lidského a božského prvku“.

- Církev „je totiž zároveň lidská i božská, viditelná a přitom vybavená neviditelnými hodnotami, je horlivě činná i oddaná kontemplaci, je přítomna ve světě, a přece jím jen prochází. Tyto vlastnosti církve jsou ve vzájemném vztahu: to, co je v ní lidské, má být zaměřeno k božskému a jemu podřízeno, viditelné k neviditelnému, činnost ke kontemplaci a přítomné k budoucí vlasti, kterou hledáme.“(KKC, 771).

Jakým způsobem podivuhodné spojení božské a lidské přirozenosti Krista zakládá celou svátostnou ekonomii církve?

- Kristus „sedí po pravici Otce“, odkud vylévá Ducha Svatého na své tělo, kterým je církev, Kristus jedná skrze svátosti, které ustanovil, aby sděloval svou milost. Svátosti jsou viditelná znamení (slova a činy), přístupná našemu současnému chápání“ (KKC, 1084). *Kompendium Katechismu katol. církve* uvádí krásnou citaci Lva Velikého: „To, co bylo viditelné na našem Spasiteli, přešlo do jeho svátostí“.
- „Slavení svátostí je protkáno znameními a symboly. Podle božské pedagogiky spásy má jejich význam své kořeny v díle stvoření a v lidské kultuře, upřesňuje se v materiálních událostech Staré smlouvy a plně se odhaluje v osobě a díle Krista“ (KKC, 1145).

- Ohledně svátostných znamení: "Některá pocházejí ze stvoření (světlo, voda, oheň, chléb, víno, olej); jiná ze společenského života (umývání, mazání, lámání chleba); jiná z dějin spásy Staré smlouvy (řity Velikonoc, oběti, vkládání rukou, svěcení). Tato znamení, z nichž některá jsou normativní a neměnná, byla přijata Kristem, a stávají se nositeli spásné činnosti a posvěcení" (*Kompendium Katechismu katol. církve*, 237).
- Také posvátné obrazy, které přepisují poselství, které Písmo svaté předává skrze slova, mají odkaz na Krista. „Obraz Krista“ je vskutku liturgickou ikonou par excellence. Ostatní, které představují Madonu a světce, označují Krista, který v nich je oslaven" (*Kompendium Katechismu Katol. Církve*, 240).
- „Liturgická katecheze směřuje k tomu, aby uvedla do tajemství Krista (ona je opravdu mystagogická), protože postupuje od viditelného k neviditelnému, od označujícího k tomu, co je označované, od „svátostí“ k „tajemstvím“ (KKC, 1075).

Jak je mravní život křesťana životem v Kristu, Bohočlověku?

Katechismus katol. církve ozřejmuje takovou pravdu různými způsoby.

- Příklad najdeme ve třetí části KKC (Život v Kristu), sv. Jan Eudes podává krásné svědectví: „Prosím Vás, abyste uvážili, že [...] náš Pán Ježíš Kristus je vaše pravá hlava a že vy jste jedním z jeho údů. [...] On se má k vám jako hlava k údům; vše, co je jeho, je vaše, jeho Duch, jeho srdce, jeho tělo, jeho duše a všechny schopnosti, [...] a vy jich musíte užívat, jako by to byly vaše vlastní, abyste sloužili Bohu, jej chválili, milovali a oslavovali. Vy k němu patříte jako údy ke své hlavě. Stejným způsobem si on přeje vroucně užívat všechno to, co je ve vás, ke službě a chvále Otce, jako by to byly věci, které mu patří" (*Obdivuhodné Srdce Přesvaté Matky Boží*, 1, 5: *Sebrané spisy*, v. 6 (Paris 1908) p. 113-114.)
- Když KKC ukazuje člověka jako Boží obraz, dává ho ihned do vztahu s Kristem. GS uvádí: "Kristus [...] právě zjním tajemství Otce a jeho lásky plně odhaluje člověka

člověku a dává mu poznat jeho vznešené povolání“. V Kristu, „obrazu neviditelného Boha“ (Kol 1,15), byl člověk stvořen „k obrazu a podobě“ Stvořitele. V Kristu, Vykupiteli a Spasiteli, byl Boží obraz deformovaný v člověku prvotním hříchem obnoven ve své původní kráse a vznešenosti Boží milostí“ (KKC, 1701). „Kdo věří v Krista, stává se Božím dítětem. Tato synovská adopce ho proměňuje a dává mu schopnost následovat Kristův příklad. Činí ho schopným správně jednat a plnit dobro. Ve spojení se svým Spasitelem učedník dosahuje dokonalost lásky, to je svatost. Morální život, dozrálý v milosti, ústí do věčného života, do slávy nebe“ (KKC, 1709).

- Také samotná blahoslavenství, která ukazují člověku cestu, aby dal plnou a opravdovou odpověď své vrozené touze po štěstí, „vykreslují Kristovu tvář a popisují jeho lásku; blahoslavenství vyjadřují povolání věřících majících podíl na slávě jeho utrpení a jeho vzkříšení“ (KKC, 1717).
- Desatero, které vytváří strukturu druhého oddílu třetí části Katechismu, dává člověka přímo do vztahu s Ježíšem Kristem: „Následování Ježíše zahrnuje dodržování přikázání. Zákon není zrušen, ale člověk je pozván, aby ho znovu objevil v osobě božského Mistra, který ho uskutečňuje dokonale sám v sobě, odhaluje jeho plný význam a dosvědčuje jeho trvalou platnost“ (Kompendium KKC, 434).

Kristus je tedy ten, kdo během svého pozemského života jako člověk mezi ostatními lidmi mohl právě z moci zvláštní a jedinečné autority, která vyplývala z jeho bytí Božího Syna, jednak potvrdit Starý Zákon, jednak mu dát jeho správný a plný výklad a uskutečnění.

Nachází modlitba křesťana svůj základ v bytí Ježíše Krista, Bohočlověka?

Jistě:

- Křesťanská modlitba je především „vztah smlouvy mezi Bohem a člověkem v Kristu. Je činností Boha a člověka; vyvěrá z Ducha Svatého a z nás, je zcela obrácená k Otci ve spojení s lidskou vůlí Božího Syna, který se stal člověkem“ (KKC, 2564). „Událost modlitby je nám plně odhalena ve Slově, které se stalo člověkem a přebývá mezi námi. Snažit se pochopit jeho modlitbu skrze to, co jeho svědkové nám o ní říkají v evangeliu, znamená přibližovat se ke svatému Pánu Ježíši jako k hořícímu keři: z počátku ho kontemplovat, zatímco se modlí, potom mu naslouchat, jak nás učí modlit se, nakonec poznávat, jak vyslyší naši modlitbu“ (KKC, 2598).
- Křesťanská modlitba je takovým způsobem plně zjevená a uskutečněná v Ježíši, který „se podle lidského srdce učil modlit od své Matky a z hebrejské tradice. Ale jeho modlitba vyvěrá z mnohem tajemnějšího zdroje, protože je věčným Synem Boha, který se ve svém svatém lidství obrací ke svému Otci dokonalou synovskou modlitbou“ (Kompendium Katechismu Katol. Církve, 541).
- Modlitba církve par excellence „Otče náš, modlitba Páně, je tak nazývaná proto, že nás ji naučil sám Pán Ježíš. „Tato modlitba, která k nám přichází od Ježíše, je opravdu jedinečná: je „od Pána“. Z jedné strany nám se slovy této modlitby jednorozený Syn dává slova, která dal Otec jemu: on je mistrem (učitelem) naší modlitby. Z druhé strany on, vtělené Slovo, poznává ve svém lidském srdci potřeby svých bratří a sester v lidstvu a ukazuje nám je: je to model (vzor) pro naši modlitbu“ (KKC, 2765).

NB: Některé papežské dokumenty pro prohloubení se v tematice: II. Vatikánský koncil, *Lumen Gentium*; *Gaudium et Spes* (GS); KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE (KKC); KOMPENDIUM KKC.

Poznámka – Citace z Katechismu katolické církve nebo Kompendia odpovídají v některých případech italskému vydání. Katecheze je zpracována podle předlohy vypracované Mons. Raffaello Martinelli (http://www.sancarlo.pcn.net/argomenti_nuovo/pagina0.html)